

“RSK” (IT-95-11)

MILAN MARTIĆ

MILAN MARTIĆ

Osuđen za ubistvo, progone na političkoj, rasnoj i verskoj osnovi, okrutno postupanje, zatvaranje, deportacije, pljačkanje javne ili privatne imovine, bezobzirno uništavanje sela i razaranje koje nije opravdano vojnom nuždom, mučenje, nehumana dela, napade na civile

Od 4. januara 1991. do avgusta 1995, nalazio se na raznim rukovodećim položajima; bio je predsednik, ministar odbrane, ministar unutrašnjih poslova u takozvanoj "Srpskoj autonomnoj oblasti (SAO) Krajina", i takozvanoj "Republici Srpskoj Krajini" (RSK).

- Osuđen na 35 godina zatvora

Zločini za koje je osuđen (primeri):

Progoni na političkoj, rasnoj i verskoj osnovi, ubistvo, zatvaranje, mučenje, nehumana dela, deportacije, nehumana dela (prisilno premeštanje) (zločini protiv čovečnosti)

Ubistvo, mučenje, okrutno postupanje, bezobzirno razaranje sela ili pustošenje koje nije opravdano vojnom nuždom, uništavanje ili hotimično nanošenje štete ustanovama namenjenim obrazovanju ili religiji, pljačkanje javne ili privatne imovine, napadi na civile (kršenja zakona i običaja ratovanja)

- Milan Martić je nameravao da prisilno raseli hrvatsko i drugo nesrpsko stanovništvo iz SAO Krajine i RSK, i aktivno je učestvovao u promicanju zajedničkog cilja udruženog zločinačkog poduhvata (UZP). Zajedno s drugim učesnicima u UZP aktivno je radio na ispunjenju cilja ujedinjene srpske države, o čemu je u više navrata javno govorio između 1991. i 1995.
- Bio je svestan da je nesrpsko stanovništvo proterivano što je bilo posledica atmosfere prisile u SAO Krajini i RSK, ali namerno nije ništa preduzimao protiv počinioca krivičnih dela protiv nesrpskog stanovništva.
- Naredio je granatiranje Zagreba 2. i 3. maja 1995. čime je uzrokovao smrt sedam osoba i ranjavanje drugih 214 osoba.

Datum rođenja	18. novembra 1954, u blizini Knina, Hrvatska
Optužnica	Prvobitna optužnica: 25. jula 1995; izmenjena optužnica: 13. decembra 2002; druga izmenjena optužnica: 5. septembra 2003.
Datum predaje	15. maja 2002.
Prebačen na MKSJ	15. maja 2002.
Prvo i daljnja stupanja pred Sud	21. maja 2002., izjasnio se po svim optužbama da nije kriv; 28. januara 2003, izjasnio se da nije kriv
Presuda Pretresnog veća	12. jun 2007., osuđen na 35 godina zatvora
Presuda Žalbenog veća	8. oktobar 2008., kazna potvrđena
Izdržava kaznu	26. juna 2009. prebačen u Estoniju na izdržavanje kazne

STATISTIČKI PODACI

Broj sudskih dana	143
Broj svedoka optužbe	45
Broj dokaznih predmeta optužbe	901
Broj svedoka odbrane	22
Broj dokaznih predmeta odbrane	90
Broj dokaznih predmeta Veća	24

SUĐENJE	
Početak suđenja	13. decembar 2005.
Završne reči	10. - 12. januar 2007.
Pretnosno veće I	sudija Bakone Justice Moloto (predsedavajući), sudija Janet Nosworthy, sudija Frank Höpfel
Optužba	Alex Whiting, Ana Richterova, Colin Black, Nisha Valabhji
Odbrana	Predrag Milovančević, Nikola Perović
Presuda	12. jun 2007.

ŽALBENI POSTUPAK	
Žalbeno veće	sudija Fausto Pocar (predsedavajući), sudija Mohamed Shahabuddeen, sudija Mehmet Güney, sudija Andrèsia Vaz, sudija Wolfgang Schomburg
Optužba	Michelle Jarvis
Odbrana	Predrag Milovančević, Nikola Perović
Presuda	8. oktobar 2008.

POVEZANI PREDMETI	
MILAN BABIĆ (IT-03-72)	
GORAN HADŽIĆ (IT-04-75)	
SLOBODAN MILOŠEVIĆ (IT-02-54) “KOSOVO, HRVATSKA I BOSNA”	
VOJISLAV ŠEŠELJ (IT-03-67)	
STANIŠIĆ I SIMATOVIĆ (IT-03-69)	

OPTUŽNICA I OPTUŽBE

Prvobitna optužnica protiv Milana Martića je potvrđena i obelodanjena 25. jula 1995. Izmenjena optužnica je podnesena 18. decembra 2002. u skladu s odlukom Pretresnog veća od 13. decembra 2002. Druga izmenjena optužnica je podnesena 9. septembra 2003, (potpisana 14. jula 2003.) u skladu s odlukom Pretresnog veća od 5. septembra 2003. Tužilaštvo je drugu izmenjenu optužnicu ponovo podnelo 9. decembra 2005. s ispravkom greške u paginaciji.

U drugoj izmenjenoj optužnici je navedeno da se od 4. januara 1991. do avgusta 1995, Milan Martić nalazio na raznim rukovodećim položajima u takozvanoj Srpskoj autonomnoj oblasti (SAO) Krajina koja se nalazila u severoistočnoj Hrvatskoj, koja je posle preimenovana u Republiku Srpsku Krajinu (RSK) i da je u tom svojstvu, Milan Martić učestvovao u udruženom zločinačkom poduhvatu kao saizvršilac. Prema optužnici, svrha ovog udruženog zločinačkog poduhvata je bilo prisilno uklanjanje većeg dela hrvatskog, muslimanskog i drugog nesrpskog stanovništva s približno jedne trećine teritorije Republike Hrvatske, te velikih delova Republike Bosne i Hercegovine, s ciljem da ta teritorija postane deo nove države pod srpskom dominacijom, činjenjem zločina. Konkretno, zločini su počinjeni u SAO Krajini i gradu Zagrebu u severnoj Hrvatskoj, te u Autonomnoj regiji Krajina (ARK) u severnoj Bosni i Hercegovini, posebno u Bosanskom Novom, Bosanskoj Gradiški, Prnjavoru i Šipovu.

Tvrdilo se da je udruženi zločinački poduhvat postojao pre 1. avgusta 1991. i trajao barem do avgusta, i da su među pojedincima koji su učestvovali u tom udruženom zločinačkom poduhvatu bili Slobodan Milošević; Borisav Jović; Branko Kostić; Veljko Kadijević; Blagoje Adžić; Milan Babić; Goran Hadžić; Jovica Stanišić; Franko Simatović, zvani "Frenki"; Tomislav Simović; Vojislav Šešelj; Momir Bulatović; Radovan Stojičić, zvani "Badža"; Željko Ražnjatović, zvani "Arkan"; Radovan Karadžić; Momčilo Krajišnik; Biljana Plavšić; Momir Talić; Ratko Mladić i drugi pripadnici Jugoslovenske narodne armije (JNA), kasnije Vojske Jugoslavije (VJ); vojske RSK (SVK); vojske Republike Srpske (VRS); srpske Teritorijalne odbrane (TO) iz Hrvatske, Bosne i Hercegovine, Srbije i Crne Gore; lokalne policijske snage i policijske snage Srbije (snage MUP-a), uključujući Službu Državne bezbednosti (DB) Republike Srbije i srpske policijske snage SAO Krajine i RSK-a koje su se nazivale "Martićeva policija," "Martićevci," "policajci SAO Krajine" ili "Milicija SAO Krajine"; i pripadnici srpskih paravojnih snaga i dobrovoljačkih jedinica iz Srbije, Crne Gore i Bosne, uključujući "Vukove s Vučjaka" koje su obučavali Milan Martić i Martićeva policija, te druge političke ličnosti iz (Socijalističke) Federativne Republike Jugoslavije, Republike Srbije, Republike Crne Gore i rukovodstva bosanskih Srba.

Da bi se uspešno realizovao cilj udruženog zločinačkog poduhvata, Milan Martić je radio u dogovoru sa ili posredstvom nekolicine gore imenovanih pojedinaca. Svaki učesnik ili saizvršilac u sklopu udruženog zločinačkog poduhvata odigrao je ulogu ili više uloga koje su značajno doprinele ukupnom cilju poduhvata.

Između ostalog, u optužnici je navedeno da je Milan Martić, delujući kao pojedinac ili u dogovoru s drugima učestvovao u udruženom zločinačkom poduhvatu na sledeće načine:

- Učestvovao je u formiranju, finansiranju, snabdevanju, obuci i rukovođenju "Martićevom policijom"; Te policijske snage su formirane i data im je podrška da bi pomogle u izvršenju udruženog zločinačkog poduhvata počinjenjem zločina koji predstavljaju kršenje članova 3 i 5 Statuta Međunarodnog suda.
- Učestvovao je u formiranju, finansiranju, snabdevanju, obuci i rukovođenju snagama Teritorijalne odbrane SAO Krajine i posle toga "RSK" koje su učestvovala u zločinima opisanim u optužnici.
- Učestvovao je u formiranju, obuci i rukovođenju specijalnim policijskim snagama Službe državne bezbednosti Srbije koje su učestvovala u zločinima opisanim u optužnici.
- Lično je učestvovao u vojnim akcijama i kasnijim zločinima tih policijskih i vojnih snaga.
- Učestvovao je u planiranju, pripremi i izvršenju preuzimanja kontrole nad teritorijama u SAO Krajini i RSK, te prisilnom uklanjanju hrvatskog, muslimanskog i drugog nesrpskog stanovništva koje je usledilo nakon toga.
- Otvoreno je prihvatao i zagovarao stvaranje, upotrebom sile, homogene srpske države koja bi obuhvatila teritorije navedene u optužnici i aktivno je učestvovao sa svojim trupama u ostvarenju tog cilja.
- Planirao je i naredio artiljerijske napade na Zagreb u maju 1995. godine.

Milan Martić je bio optužen na osnovu individualne krivične odgovornosti (član 7(1) i 7 (3) Statuta Međunarodnog suda) za:

- Progone na političkoj, rasnoj i verskoj osnovi; istrebljenje, ubistvo, zatvaranje, mučenje, nehumana dela, deportacije, nehumana dela (prisilno premeštanje) (zločini protiv čovečnosti, član 5)
- Ubistvo, mučenje, okrutno postupanje, bezobzirno razaranje sela ili pustošenje koje nije opravdano vojnom nuždom, uništavanje ili hotimično nanošenje štete ustanovama namenjenim obrazovanju ili religiji, pljačkanje javne ili privatne imovine, napadi na civile (kršenja zakona i običaja ratovanja, član 3)

PRETPRETRESNI POSTUPAK - Pravilo 61:

U određenim slučajevima, kao u predmetu Milana Martića, kad optuženi nije uhapšen ili se nije predao i ne nalazi se u pritvoru, Međunarodni sud postupuje u skladu s pravilom 61 Pravilnika o postupku i dokazima. U takvom postupku, Pretresno veće u punom sastavu na javnoj raspravi pregleda optužnicu i dokazni materijal i, ako zaključi da postoje razumne osnove za sumnju da je optuženi počinio sva ili neka od krivičnih dela za koje se tereti, potvrđuje optužnicu i izdaje međunarodni nalog za hapšenje. Svrha tog naloga je da se osigura da će optuženi biti uhapšen ukoliko pređe međunarodne granice. Pored toga, ukoliko to tužilac dokaže, veće može utvrditi da je neuspešno dostavljanje naloga za hapšenje optuženom rezultat neuspeha u izvršenju naloga za hapšenje ili odbijanja države da saraduje sa Sudom. Predsednik Suda, nakon konsultacija sa predsedavajućim sudijama Pretresnih veća, tada može obavestiti Savet bezbednosti o takvom neuspehu ili odbijanju države da saraduje.

Pretres u skladu s pravilom 61 nije suđenje u odsustvu i na njemu se ne utvrđuje krivica.

Pretres u skladu s pravilom 61 u predmetu Milana Martića održan je 27. februara 1996. pod predsedavanjem sudije Jorda. Pored pisanih dokaza, tužilac je pozvao i ispitao četiri svedoka. Dana 8. marta 1996, Pretresno veće je donelo odluku kojom je potvrdilo prvobitnu optužnicu i izdalo međunarodni nalog za hapšenje Milana Martića koji je poslan svim državama i međunarodnim mirovnim snagama NATO-a (IFOR) koje su u to vreme bile u Bosni i Hercegovini.

POSTUPAK SPAJANJA PREDMETA

Dana 30. maja, 1. juna i 19. jula 2005, Tužilaštvo je podnelo tri identična zahteva za spajanje predmeta protiv Milana Martića, Jovice Stanišića i Franka Simatovića i Vojislava Šešelja. Sva četvorica optuženih su podneli odgovore na zahteve.

U pravilu 48 Pravilnika o postupku i dokazima Međunarodnog suda stoji da "protiv osoba optuženih za ista ili različita krivična dela počinjena tokom iste transakcije može da se podigne jedna optužnica i može im se zajedno suditi." "Transakcija" je definisana u pravilu 2 Pravilnika o postupku i dokazima kao "više dela ili propusta, bez obzira na to odvijaju li se kao jedan događaj ili kao niz događaja, na istom mestu ili na različitim mestima, koji su dio opšte zamisli, strategije ili plana."

Ako Veće odluči da su ti zahtevi zadovoljeni, može da odobri spajanje predmeta ili da ostavi predmete da im se sudi odvojeno. Prema sudskoj praksi Međunarodnog suda, pri odlučivanju o tome sledeći faktori mogu da budu uzeti u obzir: (i) promovisanje sudske ekonomičnosti; (ii) izbegavanje sukoba interesa koji bi mogli da uzrokuju ozbiljnu štetu optuženom; (iii) zaštita interesa pravde, između ostalog, zaštitom prava optuženog na pravično i ekspeditivno suđenje; (iv) umanjivanje patnji svedoka, i (v) osiguravanje konzistentnosti presuda.

U odluci od 10. novembra 2005, Pretresno veće je zaključilo da su zločini koji se navode u optužnicama protiv Milana Martića, Jovice Stanišića i Franka Simatovića i Vojislava Šešelja zaista počinjeni tokom "iste transakcije", te da se prema tome za njih može razmatrati "zajednička optužnica i suđenje." Ipak, sudije Veća su takođe zaključile da se nijedan drugi faktor ne može oceniti kao faktor u korist spajanja tri predmeta. Sudije su zaključile da se faktori sudske ekonomičnosti i prava optuženog snažno protive takvom spajanju jer bi ono bitno produžilo trajanje suđenja svakog optuženog, a u predmetu Milana

Martića dodatno odgodilo početak suđenja. U skladu s tim, Pretresno veće je odlučilo da odbije zahtev za spajanje i da dopusti da se suđenja u tri predmeta održe odvojeno.

SUĐENJE

Suđenje Milanu Martiću je počelo 13. decembra 2005. Tužilaštvo je završilo s izvođenjem svojih dokaza 20. juna 2006. Dana 3. jula 2006, Pretresno veće je donelo usmenu odluku u skladu s pravilom 98bis. Odbrana je počela izvoditi svoje dokaze 11. jula 2006, a završila 16. novembra 2006. Završene reči optužbe iznete su 10. januara 2007, a završne reči odbrane 10., 11. i 12. januara 2007.

ODLUKA U SKLADU S PRAVILOM 98bis

Po završetku izvođenja dokaza optužbe, Pretresno veće može da odluči da li postoje osnove za osudu. Ako Veće smatra da Tužilaštvo nije izvelo dovoljno dokaza za određenu optužbu/optužbe, Veće može da odbaci te optužbe pre početka izvođenja dokaza odbrane.

Dana 3. jula 2006, Pretresno veće u predmetu Milana Martića donelo je usmenu odluku u kojoj se konstatuje sledeće: "...Veće stoga smatra da nema osnova po kojem bi moglo da donese oslobađajuću presudu u skladu s pravilom 98bis..."

PRESUDA PRETRESNOG VEĆA

Milan Martić je osuđen na 35 godina zatvora za zločine počinjene tokom ranih devedesetih protiv Hrvata i drugih nesrba u Hrvatskoj. Proglašen je krivim po 16 tačaka optužnice za sledeća krivična dela: progone, ubistvo, mučenje, deportaciju, napade na civile, bezobzirno razaranje civilnih područja i druge zločine protiv čovečnosti i kršenja zakona i običaja ratovanja. Oslobođen je krivice po jednoj tački optužnice - za istrebljenje.

Dana 21. decembra 1990. godine, opštine s područja Severne Dalmacije i Like proglasile su u Kninu Srpsku autonomnu oblast Krajine u jugozapadnoj Hrvatskoj. Dana 22. decembra 1990. promenio se hrvatski ustav na način da je definisao Hrvatsku kao "nacionalnu državu hrvatskog naroda i državu pripadnika drugih naroda ili manjina koji su državljanji". U januaru 1991. godine SAO Krajina je osnovala "Regionalni sekretarijat unutrašnjih poslova" u Kninu, a Milan Martić je postavljen za sekretara unutrašnjih poslova. Hrvatsku vlada je obavestena da se hrvatsko Ministarstvo unutrašnjih poslova više neće smatrati nadležnim u SAO Krajini. Dana 27. juna 1991. Milan Martić je imenovan ministrom unutrašnjih poslova SAO Krajine. SAO Krajina je 19. decembra 1991. postala Republika Srpska Krajina. Milan Martić se i dalje nalazio na položaju ministra unutrašnjih poslova.

Pretresno veće je zaključilo da su dokazi pokazali da je predsednik Srbije Slobodan Milošević otvoreno podupirao očuvanje Jugoslavije kao federacije u čijem bi sastavu bila i SAO Krajina. Međutim, dokazima je utvrđeno da je Slobodan Milošević *potajno* nameravao da stvori srpsku državu. Tu je državu trebalo stvoriti osnivanjem paravojnih snaga i provociranjem incidenata kako bi se stvorila situacija u kojoj bi JNA mogla intervenisati. U početku bi JNA intervenisala kako bi razdvojila strane, no kasnije bi to činila radi osiguravanja teritorija koji su bili predviđeni kao dio buduće srpske države.

Tokom proleća i leta 1991. godine na više mesta je došlo do oružanih sukoba između oružanih snaga SAO Krajine i Hrvatske. Policija SAO Krajine i druge snage izvršile su upade i napade na nekoliko mesta s većinski hrvatskim stanovništvom, uključujući Lovinac, Ljubovo i Glinu.

Dokazi su pokazali da je JNA intervenisala tokom tih borbi kako bi razdvojila ove dve strane. To se, međutim, promenilo 26. augusta 1991. godine. Toga dana je 9. korpus JNA učestvovao u napadu na većinski hrvatsko selo Kijevo, nedaleko od Knina, na strani *milicije* SAO Krajine i snaga TO. Napad je usledio nakon ultimatumu koji je dao Milan Martić, a u kojem je izjavio sledeće:

"Vi i vaše rukovodstvo doveli ste odnose srpskog i hrvatskog stanovništva do takvog stanja da je daljnji suživot na *našim srpskim teritorijama* SAO Krajine nemoguć [...]"

Napad na Kijevo je označio prekretnicu u ulozi koju je JNA imala u sukobu u Hrvatskoj i od tog trenutka JNA je učestvovala u napadima na većinski hrvatske krajeve i sela zajedno sa snagama MUP-a SAO Krajine i TO. Ove združene snage su od avgusta 1991. do početka 1992. godine napale nekoliko većinski hrvatskih sela i područja, uključujući Hrvatsku Kostajnicu, Cerovljane, Hrvatsku Dubicu, Baćin, Saborsko, Poljanak, Lipovaču, Škabrnju i Nadin. Dokazi su pokazali da su napadi izvršeni radi povezivanja srpskih sela i krajeva preko nesrpskih područja. Tokom tih napada nad nesrpskim stanovništvom su počinjena krivična dela ubistva, razaranja, pljačke, zatočavanja, mučenja i okrutnog postupanja.

Taj plan povezivanja srpskih sela i krajeva nastavio se tokom cele 1992. godine s raznim oružanim sukobima i napadima, uključujući takozvanu "Operaciju koridor", odnosno vojnu operaciju koja je imala za cilj povezati hrvatsku i bosansku Krajinu sa Srbijom. U toj operaciji su učestvovala snage RSK pod komandom, između ostalih, i Milana Martića.

Pretnom veću je predočen znatan dokazni materijal o delima progona izvršenim nad nesrpskim stanovništvom. Raširena dela ubistva i nasilja, zatočavanja i zastrašivanja činjena su posvuda širom teritorija RSK od 1992. do 1995. godine. Te su radnje činili pripadnici snaga TO i MUP RSK, JNA i lokalni srpski stanovnici, a stvorile su takvu atmosferu prisile da hrvatskim i drugim nesrpskim stanovnicima RSK nije preostalo ništa drugo nego da beže ili da ih snage RSK silom deportuju. U tom pogledu, Pretresno veće je posebno obratilo pažnju na dokaze da su snage MUP-a RSK usmeravale nesrpsko stanovništvo prema sabirnim punktovima odakle je organizovan prevoz na područja pod hrvatskom kontrolom. RSK je 1994. godine bila gotovo potpuno srpska.

Pretresno veće je zaključilo da su svi zločini koji se navode u optužnici, s izuzetkom istrebljenja u tački 2, počinjeni u SAO Krajini i RSK od avgusta 1991. do 1995. godine, uključujući ubistvo, zatvaranje, mučenje, okrutno postupanje, razaranja, između ostalog i objekata namenjenih religiji, te pljačka. Međutim, Pretresno veće je naglasilo da ima incidenata u osnovi krivičnih dela navedenih u optužnici za koje Pretresno veće Milana Martića ne smatra krivim. U tom pogledu Pretresno veće je uputilo na svoju presudu.

Kad je reč o istrebljenju, Pretresno veće je istaknulo da ne postoji uslov minimalnog broja žrtava i da se zločin može utvrditi akumuliranjem odvojenih i međusobno nepovezanih slučajeva lišavanja života. Pretresno veće je posebno razmotrilo dokaze da je lišavanje života koje se navodi u optužnici počinjeno u ograničenom vremenskom razdoblju i na ograničenom području. Međutim, pošto je razmotrilo te faktore i celokupne dokaze o slučajevima lišavanja života koji su navedeni u optužbi za istrebljenje, Pretresno veće je zaključilo da u ovom slučaju nije počinjen zločin istrebljenja putem akumuliranja.

Pretresno veće je zaključilo da u odnosu na tačke 3 do 14, te na tačku 1, progon, u meri u kojoj se on odnosi na te tačke, Milan Martić snosi individualnu krivičnu odgovornost za učestvovanje u udruženom zločinačkom poduhvatu prema članu 7(1) Statuta Međunarodnog suda.

Pretresno vijeće je zaključilo da se, najkasnije od avgusta 1991. godine, politički cilj ujedinjavanja srpskih područja u Hrvatskoj i BiH sa Srbijom radi stvaranja jedinstvenog srpskog teritorija provodio pomoću raširenih i sistematskih oružanih napada na pretežno hrvatska i druga nesrpska područja te pomoću radnji kojima se vršilo nasilje i zastrašivanje. U SAO Krajini i RSK ova je kampanja nasilja i zastrašivanja hrvatskog i drugog nesrpskog stanovništva bila posledica stava koji je zauzelo rukovodstvo, a po kojem je suživot s Hrvatima i drugim nesrbima, prema rečima samog Milana Martića, "na našim srpskim teritorijama SAO Krajine nemoguć". Provođenje političkog cilja, a to je stvaranje jedinstvenog srpskog teritorija, u tim je okolnostima zahtevalo da se hrvatsko i drugo nesrpsko stanovništvo prisilno odstrani iz SAO Krajine i RSK. Stoga je Pretresno vijeće zaključilo da je utvrđeno van razumne sumnje da je zajednička svrha udruženog zločinačkog poduhvata bilo stvaranje nacionalnog srpskog teritorija iseljavanjem hrvatskog i drugog nesrpskog stanovništva, kako je navedeno u optužbama u tačkama 10 i 11.

Dokazima je utvrđeno da je rukovodstvo SAO Krajine i RSK, a naročito Milan Martić, tražilo i dobilo značajnu finansijsku, logističku i vojnu podršku iz Srbije. Ta je podrška dolazila iz MUP-a i Službe državne bezbednosti Srbije, JNA i Republike Srpske u Bosni i Hercegovini. Milan Martić je izjavio da "on lično nikada nije prekinuo tu saradnju" i da je postojala "dobra saradnja s rukovodstvom Srbije, naročito s [MUP-om]." Odnos sa Srbijom je ustvari bio toliko blizak da je policija SAO Krajine uglavnom finansirana sredstvima i opremom iz Srbije. Podrška iz Srbije stizala je tokom celog perioda obuhvaćenog optužnicom. Jedan je svedok čak opisao vojsku RSK i Vojsku Jugoslavije kao jednu te istu organizaciju, samo smeštenu na dve odvojene lokacije.

Stoga je Pretresno veće zaključilo da su, među ostalima, Blagoje Adžić, Milan Babić, Radmilo Bogdanović, Veljko Kadijević, Radovan Karadžić, Slobodan Milošević, Ratko Mladić, Vojislav Šešelj, Franko "Frenki"

Simatović, Jovica Stanišić i kapetan Dragan Vasiljković učestvovali u promicanju zajedničke svrhe udruženog zločinačkog poduhvata.

Dokazi su pokazali da su kontakti Milana Martića s drugim članovima udruženog zločinačkog poduhvata bili bliski i direktni. Rezultat toga bio je da je SAO Krajini i RSK data značajna finansijska, logistička i vojna podrška. Milan Martić je aktivno radio zajedno s drugim učesnicima na postizanju cilja ujedinjene srpske države, a to je nešto što je on - kao što je već rečeno - javno izjavio u nekoliko navrata. Taj cilj postigao je prisilnim uklanjanjem nesrpskog stanovništva. Milan Martić je bio jedna od najvažnijih i najuticajnijih političkih figura u vladama SAO Krajine i RSK. Kao ministar unutrašnjih poslova, Milan Martić imao je apsolutna ovlašćenja nad MUP-om, uključujući ovlašćenje da interveniše na nivou pojedinaca imenovanjem i smenjivanjem načelnika stanica javne bezbednosti i ovlašćenje da raspušta jedinice.

Pretresno veće je smatralo da su već i same razmere rasprostranjenih i sveprisutnih zločina počinjenih nad nesrpskim stanovništvom morali te zločine učiniti opštepoznatim. Zločini počinjeni na teritoriji RSK čak su razmatrani na sednicama vlade RSK. Dokazi su takođe pokazali da je civilna policija Ujedinjenih nacija obavestila Milana Martića i MUP o velikom broju zločina počinjenih nad nesrbima. U stvari, sam Milan Martić je izdao detaljna uputstva o suradnji MUP-a s civilnom policijom Ujedinjenih nacija. Pored toga, Milan Martić je 1993. na jednom sastanku s Cedricom Thornberryem, direktorom civilnih poslova u UNPROFOR-u, zahtevao da Hrvati koji žele napustiti RSK potpišu izjave da na njih niko nije izvršio pritisak da odu. Prema tome, nema apsolutno nikakve sumnje da je Milan Martić zaista znao da nesrpsko stanovništvo odlazi kao rezultat atmosfere prinude i rasprostranjenih dela nasilja i zastrašivanja u SAO Krajini i RSK.

Međutim, usprkos ogromnoj količini dokaza o zločinima počinjenim na celoj teritoriji SAO Krajina i RSK, Pretresnom veću predloženi su dokazi o tek nekoliko primera kad je Milan Martić intervenisao da kazni pripadnike MUP-a koji su se zločinački ponašali. Pretresno veće je moglo samo zaključiti da se Milan Martić namerno suzdržao od toga da interveniše protiv počinilaca takvih zločina.

Pretresno veće je zaključilo da su zločini počinjeni nad nesrpskim stanovništvom - pod tačkama 3 do 9, tačkama 12 do 14, i tačkom 1 u meri u kojoj se odnose na te tačke spadali van zajedničke svrhe udruženog zločinačkog poduhvata. Međutim, Pretresno veće je podsetilo da je Milan Martić bio svestan toga da je nesrpsko stanovništvo izloženo rasprostranjenim i sistematskim zločinima, uključujući ubistva, protivpravna zatočenja, premlaćivanja u zatočeništvu, i krivična dela protiv imovine, kao rezultat atmosfere prinude u SAO Krajini i RSK. Pretresno veće je smatralo da je ta atmosfera stvorena i održavana delima Milana Martića i drugih članova udruženog zločinačkog poduhvata. Pretresno veće je stoga zaključilo da su zločini za koje je zaključeno da su spadali van zajedničke svrhe udruženog zločinačkog poduhvata za Milana Martića bili predvidljivi.

Nadalje, u dokazima se tek letimično spominjalo da je Milan Martić poduzimao mere da takve zločine spreči ili kazni. U stvari, usprkos ogromnoj količini dokaza o razmerama i težini zločina nad nesrpskim stanovništvom, Milan Martić ustrajao je u ostvarivanju zajedničke svrhe udruženog zločinačkog poduhvata. Prema tome, Pretresno veće je smatralo da je dokazano van razumne sumnje da je Milan Martić hotimično preuzeo rizik da bi zločini, za koje je zaključeno da spadaju van zajedničke svrhe, mogli biti počinjeni nad nesrpskim stanovništvom. Pretresno veće je stoga utvrdilo da Milan Martić snosi individualnu krivičnu odgovornost po članu 7(1) Statuta za točke 3 do 14, i točku 1, progon, u onoj meri u kojoj se ona odnosi na te tačke.

Pretresno veće je zaključilo da se odgovornost Milana Martića za napade na Zagreb 2. i 3. maja 1995. najprikladnije može opisati kao „naređivanje“ u smislu člana 7(1) Statuta. Drugi oblici odgovornosti stoga nisu razmatrani. Prilikom donošenja tog zaključka, Pretresno veće je uzelo u obzir značajan korpus dokaza da je Milan Martić od 1992. godine na dalje razmatrao napadanje Zagreba kao odgovor na hrvatske napade na RSK. Pretresno veće je takođe uzelo u obzir opetovana priznanja Milana Martića u medijima da je on naredio napade, kao i dokaze da Milan Martić i Milan Čeleketić nisu bili za miroljubivo rešenje operacije „Bljesak“. Milan Martić takođe je bio prisutan kad je Milan Čeleketić naredio granatiranje Siska. Pretresno veće je zaključilo da je ukupni korpus dokaza utvrdio da je Milan Martić od samog početka učestvovao u vojnom odgovoru RSK na operaciju „Bljesak“.

Dana 12. juna 2007, Pretresno veće je izreklo presudu i osudilo Milana Martića na osnovu individualne krivične odgovornosti (član 7(1) Statuta Međunarodnog suda) za:

- Progone (zločin protiv čovečnosti)
- Ubistvo (zločin protiv čovečnosti)

- Ubistvo (kršenje zakona i običaja ratovanja)
- Zatvaranje (zločin protiv čovečnosti)
- Mučenje (zločin protiv čovečnosti)
- Nehumana dela (zločin protiv čovečnosti)
- Mučenje (kršenje zakona i običaja ratovanja)
- Okrutno postupanje (kršenje zakona i običaja ratovanja)
- Deportaciju (zločin protiv čovečnosti)
- Prisilno premeštanje (zločin protiv čovečnosti)
- Bezobzirno uništavanje sela, ili pustošenje koje nije opravdano vojnom nuždom (kršenje zakona i običaja ratovanja)
- Uništavanje ili hotimično nanošenje štete verskim ili obrazovnim ustanovama (kršenje zakona i običaja ratovanja)
- Pljačka javne i privatne imovine (kršenje zakona i običaja ratovanja)
- Ubistvo (zločin protiv čovečnosti)
- Nehumana dela (zločin protiv čovečnosti)
- Napadi na civile (kršenje zakona i običaja ratovanja)

Oslobođen je krivice po sledećoj tački optužnice:

- Istrebljenje (zločin protiv čovečnosti)

Kazna: 35 godina zatvora

U kaznu mu je uračunato 1855 dana provedenih u pritvoru.

PRESUDA ŽALBENOG VEĆA

Dana 12. jula 2007, i optužba i odbrana podnele su najave žalbe na presudu. Tužilaštvo je podnelo svoj žalbeni podnesak 25. septembra 2007.

Dana 14. januara 2008, odbrana je podnela novu najavu žalbe. Finalna verzija njihovog žalbenog podneska podneta je 5. maja 2008.

Pretres o žalbi je održan 25. i 26. juna 2008.

Milan Martić je izneo deset osnova za žalbu u vezi s Prvostepenom presudom, zatražio izricanje oslobađajuće presude ili novo suđenje na osnovu navodnih grešaka u primeni prava i utvrđivanju činjeničnog stanja. Tužilac je izneo jedan osnov za žalbu, i zatražio da se preinači kazna zbog navodne greške u primeni prava.

Žalbeno veće je odbacilo devet osnova za žalbu Milana Martića, a prihvatilo dva podosnova petog žalbenog osnova, ukidajući osuđujuću presudu za konkretne navedene zločine počinjene u Benkovcu, Cerovljanima, Vukovićima i Poljanku.

U svom petom osnovu za žalbu, u vezi s osuđujućom presudom za zločine počinjene u Benkovcu, Milan Martić je naveo da je Pretresno veće pogrešilo u svojim nalazima jer se Pretresno veće oslanjalo na neosnovan i nepotkrepljen dokazni materijal. Žalbeno veće je konstatovalo da je Pretresno veće pogrešilo proglašivši Martića krivim za zločine počinjene u Benkovcu i poništilo je presudu o Martićevoj krivici po tačkama 8 i 9 u odnosu na zločine počinjene nad Ivanom Ateljmom i Šimom Čačićem u Benkovcu, kao i po tačkama 7 i 9 u odnosu na zločine počinjene nad troje dece zatočene u dečjem vrtiću u Benkovcu

Takođe u svom petom osnovu za žalbu, Milan Martić je naveo da Pretresno veće pogrešno utvrdilo činjenice u svojim nalazima koji se odnose na opšte uslove iz članova 3 i 5 Statuta, odnosno u vezi s postojanjem udruženog zločinačkog poduhvata, njegovim učestvovanjem u udruženom zločinačkom poduhvatu i zločinima počinjenim u cilju realizacije zajedničkog kažnjivog cilja udruženog zločinačkog poduhvata. Osim toga, Martić je takođe tvrdio u okviru više osnova za žalbu da je Pretresno veće pogrešilo zato što nije na valjan način utvrdilo vezu između njega i glavnih izvršilaca zločina.

Žalbeno veće je razmotrilo konstatacije Pretresnog veća o krivičnim delima po kojima je Martić proglašen krivim kao učesnik udruženog zločinačkog poduhvata kako bi utvrdilo da li postoji dovoljna veza između glavnih izvršilaca krivičnih dela i Martića ili nekog drugog člana udruženog zločinačkog poduhvata.

Pretno veće je zauzelo mišljenje da su JNA, policija i druge srpske snage aktivne na teritoriji SAO Krajine i RSK posedovale hijerarhijsku strukturu i blisku međusobnu koordinaciju. Nadalje, Pretresno veće je identifikovalo više članova koji su učestvovali u udruženom zločinačkom poduhvatu i zaključilo da je Milan Martić 'dobrovoljno' učestvovao u tom udruženom zločinačkom poduhvatu. Na kraju, Pretresno veće je izričito utvrdilo da je cilj ujedinjenja srpskih područja bio sproveden "putem rasprostranjenih i sistematskih oružanih napada [...] i putem činjenja dela nasilja i zastrašivanja." Žalbeno veće je zaključilo da iako bi bilo poželjnije da je Pretresno veće izričito utvrdilo kako su članovi udruženog zločinačkog poduhvata prilikom upotrebe tih snaga delovali u skladu sa zajedničkim planom, Žalbeno veće je smatralo da taj propust ne čini presudu Pretresnog veća nevažećom. Takvi napadi ne bi mogli biti sprovedeni bez učestvovanja snaga pod kontrolom članova udruženog zločinačkog poduhvata.

Stoga, kada je reč o zločinima koje su počinili *Milicija Krajine*, JNA, TO, MUP ili kombinacija tih snaga u Hrvatskoj Dubici, Cerovljanima, Baćinu, Burškoj, kasarni 9. korpusa JNA u Kninu, staroj bolnici u Kninu i objektu u Titovoj Korenici, Žalbeno veće je konstatovalo da Pretresno veće nije pogrešilo utvrdivši da je postojala nužna veza između Martića i izvršilaca. Slično tome, Žalbeno veće nije pronašlo nikakvu grešku u konstataciji Pretresnog veća da je postojala dovoljna veza između glavnih izvršilaca i Martića kada je reč o krivičnim delima koja su u Lipovači počinile srpske paravojsne snage, krivičnih dela koja je u Škabrnji i Nadinu i u Saborskom počinile kombinovane snage vojnika JNA ili vojnika TO i drugih jedinica, te zločina progona i deportacije koje su počinili JNA, TO, *Milicija Krajine*, MUP, oružane snage odnosno pripadnici policije SAO Krajine i RSK. Žalbeno veće je odbacilo ovaj podosnov za žalbu u odnosu na ta krivična dela.

Međutim, Žalbeno veće je konstatovalo da je Pretresno veće pogrešilo u konstataciji da je postojala nužna veza između Martića i glavnih izvršilaca u odnosu na krivična dela koja su u Cerovljanima počinili naoružani Srbi iz Živaje pod vođstvom Nikole Begovića, krivičnih dela koja su u Vukovićima i Poljanku počinili neidentifikovani Srbi ili vojnici, i krivičnih dela koja je u Vukovićima počinila kombinacija vojnika JNA ili vojnika TO i drugih jedinica. U odnosu na ta krivična dela Žalbeno veće je konstatovalo da je napravljena sudska greška te poništava presudu o Martićevoj krivici po tačkama 1, 3, 4, 12 i 13 u onoj meri u kojoj se ona odnosi na ta krivična dela. Sudija Schomburg je priložio izdvojeno mišljenje o pitanju udruženog zločinačkog poduhvata.

Žalbeno veće je odbacilo sve druge osnove za žalbu Milana Martića.

Žalbeno veće je prihvatilo jedini osnov za žalbu Tužilaštva u kojem je ono tvrdilo da je Pretresno veće pogrešilo u primeni prava utvrdivši da lica *hors de combat*, tj. vojnici koji ne mogu učestvovati u neprijateljstvima (na primer, zato što su ranjeni ili zatočeni) ne mogu biti žrtve zločina protiv čovečnosti. Da bi to podržalo, Tužilaštvo je tvrdilo da se definicija "civila," kada se koristi u kontekstu zločina protiv čovečnosti, ne bi trebala ograničavati na ono kako je termin definisan u međunarodnom humanitarnom pravu, već da bi trebala obuhvatati i druge kategorije lica. Iako je Žalbeno veće smatralo da neki termini imaju drugačije definicije u međunarodnom humanitarnom pravu nego u međunarodnom krivičnom pravu, fundamentalne osobine koncepta civila u međunarodnom humanitarnom pravu i međunarodnom krivičnom pravu ne opravdavaju da im se dodele drugačije definicije prema članu 3 i članu 5 Statuta. Žalbeno je veće stoga konstatovalo da definicija civila sadržana u članu 50 Dopusnog protokola I odražava definiciju civila za potrebe člana 5 Statuta i ne obuhvaća lica *hors de combat*.

Međutim, Žalbeno veće je napomenulo da se relevantnost "civilnog stanovništva" u članu 5 Statuta odnosi na okvirni uslov postojanja rasprostranjenog ili sistematskog napada na civilno stanovništvo. Nema ničeg u tekstu člana 5 Statuta ili u ranijim pravnim izvorima Žalbenog veća čime se zahteva da pojedinačne žrtve zločina protiv čovečnosti budu civili. Lice koje je *hors de combat* može tako biti žrtva nekog dela koje predstavlja zločin protiv čovečnosti, ukoliko su ispunjeni svi drugi neophodni uslovi, uključujući taj da su zločini deo rasprostranjenog ili sistematskog napada na civilno stanovništvo.

Žalbeno veće je konstatovalo da je Pretresno veće u tom pogledu napravilo grešku u primeni prava, a da je nije napravilo, donelo bi osuđujuću presudu prema članu 5 za sedam žrtvi ubistva (tačka 3), oko 26 žrtvi mučenja (tačka 6), oko 28 žrtvi nehumanog postupanja (tačka 7) i oko 23 žrtve progona (tačka 1) za dela počinjena nad žrtvama koje su u vreme počinjenja dela bile *hors de combat*. Žalbeno veće je konstatovalo da su svi elementi tih krivična dela bili ispunjeni u odnosu na te žrtve i donelo je osuđujuću presudu za ta krivična dela, s izuzetkom krivičnih dela počinjenih u Benkovcu, s obzirom da je Žalbeno veće u drugom delu svoje presude poništilo osuđujuću presudu za krivična dela počinjena u Benkovcu.

Kada je reč o uticaju konstatacija Žalbenog veća na odmeravanje kazne, Žalbeno veće je napomenulo da je prihvatilo nekoliko Martićevih podosnova za žalbu u okviru njegovog petog osnova za žalbu, kao i jedini

osnov za žalbu Tužilaštva. U svetlu toga, Žalbeno veće je razmotrilo da li bi bilo primereno preinačiti Martićevu kaznu.

Novim presudama o krivici donesenim prema članu 5 Statuta obuhvaćena je puna krivična odgovornost optuženog. Međutim, Žalbeno veće je konstatovalo da se te presude o krivici odnose na radnje u osnovi koje je Pretresno veće već uzelo u obzir prilikom donošenja presude o krivici prema članu 3. Kada je reč o presudama o krivici koje su po žalbi poništene, Žalbeno veće je smatralo da je to imalo minimalan uticaj na ukupnu Martićevu krivicu u svetlu ostalih krivičnih dela za koja je proglašen krivim i posledica koje su ta dela imala na žrtve. Žalbeno veće je zaključilo da presude o krivici koje su po žalbi poništene ne zahtevaju reviziju kazne.

Dana 8. oktobra 2008, Žalbeno veće je potvrdilo kaznu koju je izreklo Pretresno veće i osudilo Milana Martića na 35 godina zatvora.

Dana 26. juna 2009, Milan Martić je prebačen u Estoniju na izdržavanje kazne.